

De hunkering naar dat wat niet meer is, kan een menselijke ziel folteren en hoop geven tegelijk. In deze serie bespiegelende interviews over leven met een gemis.

Rouwen om een kind dat er al was, maar toch nooit kwam

tekst **Wilfred Hermans** beeld **Jelte Bergwerff**

Toen bleek dat Jorien Ouweneel en haar man menselijkerwijs kinderloos zouden blijven, voelde dat als rouw om een kind dat er al was – onzichtbaar, maar zo reëel. “Dat speelse in je huis mis ik het meest. ‘Kijk eens, mama!’, dat idee.”

Jorien (40): “Laatst was ik met Chris gezellig uit eten geweest. Toen we het restaurant uitliepen, passeerden we een gezinnetje. Ouders van onze leeftijd, twee zoons. Gezellig, leuk, die interactie tussen hen. Wat een plezier straalde er vanaf, dat genieten van die opgroeiende knullen. Verrek, dacht ik, dat hebben wij dus niet. Dat kwam zomaar even heel diep binnen. Hoe zouden onze kinderen eruitzien, welke interesses zouden ze hebben? – en dat dan niet weten. Dat, en dat merk ik nu ook weer, raakte me echt. De grootste klap was natuurlijk het moment dat we hoorden dat we geen kinderen konden krijgen, in 2004, maar de pijn en het gemis komen soms in alle hevigheid terug. Bijvoorbeeld na een familieweekend. Ik geniet dan van het optrekken met nichtjes en neefjes, maar bij thuiskomst komt de stilte extra binnen en zie je wat je mist. Die vreugde, dat plezier, de aanhankelijkheid, de knuffels, dat mis ik dus heel erg. Ik heb dan een dag nodig om bij te komen; gewoon op de bank liggen en me zielig voelen.”

KUSSEN ONDER TRUI

“Als jong meisje kon ik me uren vermaken voor de spiegel met een kussen onder m’n trui. Dan keek ik naar mezelf en dacht ik: och geweldig, wat zou dat mooi zijn, wat zou ik me trots voelen. Ik kom uit een

gezin met vijf kinderen en zag mezelf in de toekomst ook moeder worden van zo’n groot gezin. Gezellige drukte, een grote eettafel, een grote auto met kinderen achterin, moeder regelt het allemaal wel – dat plaatje had ik. Juist die dynamiek die kinderen met zich meebrengen, mis ik nu het meest, dat speelse in je huis. ‘Kijk eens, mama!’, dat idee.

**BIJ ONS GAAT HET VAAK
OVER WERK IN PLAATS
VAN OVER WERKJES DIE OP
SCHOOL GEMAAKT ZIJN**

In mijn gedachten was het krijgen van een kind dus al heel concreet. Ik had me er al een voorstelling van gemaakt, in hoeverre het op Chris of mij zou lijken. Kinderloos blijven betekent voor mij dan ook: een onzichtbaar kind verliezen dat er in je hoofd al was. In die zin is de pijn ook te vergelijken met de rouw om een kind dat er echt was.

Ik vergelijk het gemis weleens met een wond. Eerst bloedt die wond verschrikkelijk en is de pijn hevig,

daarna groeit er een laagje over de wond heen; je stoot je er nog weleens aan, dan doet het weer pijn, maar het bloedt niet meer.

Chris en ik zijn in 2001 getrouwd. Op een gegeven moment wilden we graag kinderen, maar na een dik jaar proberen bleek al dat dit via de natuurlijke manier niet ging lukken. Al gauw begonnen we aan ICSI, dat is een soort ivf, maar dan een zwaardere vorm. Ze selecteren de beste zaadcel van de man en brengen die in een eikel, de bevruchting vindt dus kunstmatig plaats. Het is heel confronterend om mensen uit de medische wereld toe te laten in iets wat alleen bedoeld is voor een man en vrouw samen. Vaak was het ook fysiek pijnlijk: je moet jezelf injecteren met hormonen, je eicellen worden zo in een rijpingsproces gebracht. Normaal springt en rijpt er maar één eitje, maar in dat traject waren het er bij mij op een gegeven moment twintig. Dat voel je gewoon aan je buik, heel apart. Die cellen moeten allemaal leeggehaald en uit je buik gehaald worden, en een bevruchte eikel moet inwendig via een dikke naald weer door de baarmoederwand ingebracht worden, ook heel pijnlijk.”

IN EEN VREEMD LICHAAM

“In twee jaar tijd hebben we twee ICSI-behandelingen gedaan. De zorgverzekering vergoedt er drie, maar een derde keer zagen wij niet zitten. Door die hormonen was ik echt uit balans, ik was mezelf niet, veel labieler dan normaal, gespannen. Alsof ik in een vreemd lichaam zat. Dat veroorzaakte spanningen in onze relatie. Samen balanceer je continu tussen hoop en vrees, en naarmate de behandelingen vorderen, worden de hoop én de wanhoop steeds heftiger. We vroegen ons af: hoe ver willen we gaan voor onze kinderwens? Zou een kind de hoogste vervulling van ons leven zijn? Of geloven we dat je ook zonder kinderen een vervuld leven kunt leiden? We constateerden dat voor ons na twee behandelingen de grens was bereikt.

Toen we over adoptie gingen nadenken, hebben we nog een verplichte adoptie cursus gevolgd. We hoorden van geslaagde, maar vaak ook van minder geslaagde adoptietrajecten. Je moet bedenken of je een jongen of meisje wilt, uit welk land, of het een handicap mag hebben – dat gaat allemaal best ver. Daarbij haal je een kind uit zijn natuurlijke omgeving. Uiteindelijk zijn we hier niet mee verdergegaan. Chris heeft zelf een korte tijd in een pleeggezin gezeten, dus die mogelijkheden kenden we ook, maar we denken dat het bij andere stellen beter past. Je moet er samen ook heel sterk voor in je schoenen staan.

Kinderen kunnen een heerlijke afleiding zijn; even samen een boekje lezen, een filmpje kijken. Dat hebben wij niet. Wij kunnen ons alleen op elkaar richten

en daardoor worden dingen die niet zoveel aandacht behoeven groter dan nodig, snap je wat ik bedoel? Bij ons gaat het vaak over werk in plaats van over werkjes die op school gemaakt zijn, een voetbaltraining, huiswerk. Kijk: in een gewenste situatie ben je eerst een tijd samen, daarna verdeel je de aandacht over je partner en je kinderen, daarna ben je weer samen. In ons geval blijven we ons hele leven met z'n tweeën. Dan is het echt een uitdaging om het samen leuk te hebben en te houden. Kinderen zorgen voor *live events*, als ouders beweeg je daarin mee. Bij ons thuis is er niemand die ons ritme bepaalt. Bovendien loop je het risico dat je elkaar uit het oog verliest; als ik een weekend weg wil, hoef ik geen oppas te regelen. Daar moet je samen een weg in vinden, het is essentieel om momenten samen in te plannen.”

‘MOET IK HET EVEN VOORDOEN?’

“Op een verjaardag of familiebijeenkomst wordt aan een ander al gauw gevraagd: hoe gaat het met de kinderen? Bij ons is het altijd: hoe gaat het op je werk? Dan denk ik: gatverdarrie, altijd dat werk, vraag liever hoe het met mij gaat. Maar ja, in zo'n setting zitten mensen misschien niet op het eerlijke antwoord of een huilbui te wachten. Mensen realiseren zich vaak ook niet dat kinderloosheid verstrekkende gevolgen heeft. Dat het invloed heeft op je relatie, je zelfbeeld, je werk, je visie op de toekomst. Tegen die onwetendheid liep ik aanvankelijk geregeld aan. Dat er wordt gezegd: ah, wat makkelijk, jullie kunnen uitslapen wanneer je maar wilt, en op vakantie zonder rekening te houden met schoolvakanties. Nu kan ik zoiets prima relativeren en dat inderdaad als voordeel zien. Maar had je dit in de eerste jaren tegen mij gezegd, dan was ik heel boos geworden: dikke toeter, ik heb liever drie kinderen dan dat ik elk moment op vakantie kan!

In de periode van ons medisch traject werkte ik bij een bank. Een harde mannenwereld. Met sommigen kon ik er goed over praten, maar er was ook iemand die zei: ‘Ik wil het ook wel even doen, hoor.’ En een ander: ‘Moet ik even voordoen hoe het moet?’ Heel pijnlijk en kwetsend, maar andere collega's moesten lachen, dus ik lachte maar een beetje mee. Ik word niet snel boos en weet wie het zegt. Het zal ook onmacht zijn, dat ze niet weten hoe je over zoiets moet praten.

HOND

Toen we onze hond Toby kregen, zei iemand: ‘Zeker een vervanging voor het feit dat je geen kind kunt krijgen?’ Dan snap je het dus écht niet. Een hond kan een kind niet vervangen, en al was het wél een manier om wat zorg en aandacht te kunnen geven, dan nog is dat mijn eigen keuze. Onlangs vertelde een cliënt met een onvervulde kinderwens die ik

DAT IK GEEN
KINDEREN
HEB,
BETEKEN
NIET DAT
IK GEEN
MOEDERHART
HEB

coach* dat een familielid zei: 'Ik wil best één of twee keer naar je verdriet luisteren, maar daarna moet het wel over zijn'. Daar kun je dus tegenaan lopen. Het geeft maar aan dat niet iedereen weet hoe diep het verdriet vaak zit, en dat het een levenslang gemis is dat in alle levensfasen terugkomt."

"Het heeft heel veel strijd en moeite gekost om het ideaalplaatje van mijn leven terug te geven aan God en te zeggen: niet mijn wil, maar Uw wil geschiede. Die strijd ben ik met Hem altijd aangegaan. Soms lag ik wanhopig op de grond en riep ik: waarom, Heer? Ik merkte in mezelf een leegte. Ik dacht: ik ben geschapen als vrouw, ik heb een baarmoeder, voor zover ik weet werkt alles goed, en tóch blijft mijn buik leeg. Dat voelde echt als een fysieke leegte. Daarom heb ik, na die periode van wanhoop, mijn hand op m'n buik – m'n baarmoeder – gelegd en gebeden: wilt U hier inkomen? Als deze leegte niet op de natuurlijke manier gevuld wordt, wilt U het dan op uw bovennatuurlijke manier vullen? Dat was voor mij een ommekeer. Zolang ik die leegte voelde, voelde ik me minderwaardig, minder vrouw. Tijdens gesprekken over kinderen dacht ik altijd: ik hoor hier niet bij, want ik kan er niet over meepraten. Sinds dat gebaar op mijn buik besef ik: ik ben net zo goed vrouw als andere vrouwen, en dat ik geen kinderen

heb, betekent niet dat ik geen moederhart heb."

VASTKLAMPEN

"Aanvankelijk las ik weleens teksten als: God heeft een plan met je leven, Hij zal alle dingen doen meewerken ten goede. Ik dacht toen: wat nou, een plan met mijn leven, hoe dan, ik zie het niet. Heel bijzonder dat ik nu inderdaad kan zeggen: ja, God dóet alles meewerken ten goede! Onze trouwtekst is psalm 16 vers 11: 'U wijst mij de weg naar het leven.' Die tekst is tot leven gekomen in die periode dat ik m'n handen op mijn buik legde en God om vervulling bad. Ik was net gestopt bij de bank, adoptie werd 'm niet, dus ik zat best in een crisis. God zegt in die psalm: 'Overvloedige vreugde is in mijn nabijheid.' Dus ik vind overvloedige vreugde als ik bij God ben, dát staat hier, punt. Of ik het voel of ervaar, doet er minder toe, Hij belooft het. Daar ben ik me aan vast gaan klampen. Ik wees Hem er steeds op: geeft U mij die vreugde dan! Ik weet nu dat ik een geliefd kind van God ben, en dat geeft me die overvloedige vreugde die God belooft. Ik denk dat dát een vreugde is die zelfs een kind me niet had kunnen geven."

* Jorien werkt als coach voor mensen met een onvervulde kinderwens. → mijnlevenisok.nl